

Kung Lear på Örebro Teater

– En nytolkning av Shakespeare / Anna Pettersson, regissör

Aнна Pettersson är skådespelare och regissör, och sedan 2017 teaterchef för Strindbergs Intima teater i Stockholm. Hon har bland mycket annat gjort uppmärksammade föreställningar av Strindbergs *Fröken Julie* och *Fadren*, samt av Ibsens *Vildanden* och *Hedda Gabler*. På 90-talet spelade hon med i *Personkrets 3:1* och *Ett sorts Hades* av Lars Norén.¹

I vår sätter hon upp Shakespeares *Kung Lear* på Örebro Teater med Hanna Lekander ensam på scen. Varför just *Kung Lear*?

– Jag intresserar mig mycket för publikens förväntningar på det som anses vara de klassiska dramerna. Texterna som då var nyskapande och bröt konventioner förknippas idag med välkända genrens och invanda teatertraditioner. Därför uppfattar vi ibland inte när de gamla pjäserna faktiskt berättar något om vår egen tid. Jag arbetar på samma sätt som jag har gjort med t.ex. *Fröken Julie*, *Hedda Gabler* eller *Bernardas hus*. Hur ser förutsättningarna ut för att iscensätta *Kung Lear*? Vilka skådespelare är det som blir erbjudna huvudrollen? I vilket tempo brukar skådespelaren som gestaltar Kung Lear röra sig? Hur förhåller sig de övriga skådespelarna i ensemblen till huvudrollsinnehavaren? Kanske kan vi få reda på någonting mer om Shakespeares berättelse när skådespelerskan Hanna Lekander gestaltar texten.

– Naturligtvis påverkar det också en skådespelares fortsatta arbete vilka roller du blir tilldelad. Vissa roller medför ett utökat sceniskt självförtroende, en möjlighet till en annan sorts gestaltning eftersom förväntningen hos både publik, regissör och medspelare är annorlunda om du får äran att bli tilldelad en roll som Hamlet, Rickard III eller kung Lear.

VAD TYCKER DU ATT PJÄSEN HAR ATT SÄGA OSS IDAG?

– *Kung Lear* handlar bland annat om ett systemskifte, som även Sverige befinner sig i just nu. Vi har länge haft ett gemensamt ägande via staten men är nu på väg in i ett system med

Hanna Lekander i *Kung Lear*. Foto: Mats Bäcker

individuellt ägande och privata alternativ. Ska du kunna köpa ett äldreboende, tjäna pengar på det och samtidigt få statliga bidrag? Är det viktigt att äga sin egen bostad? Tycker

Kung Lear är en roll som föräras vissa äldre skådespelare som anses mogna uppgiften. Som ett förtroende eller ett stipendium. Rollgalleriernas Ferrari, skådespelaruppgifternas crème de la crème. Pjäsen handlar om ett systemskifte. Kungen avsäger sig ansvaret men gör ändå anspråk på att ha kvar sin makt. Han har uppfostrat sina döttrar till att kriga, döda och leda härer med hundratals män. Nu när han drar sig tillbaka förväntar han sig att de ska visa omsorg och vårda honom på hans ålders höst. Naturligtvis misslyckas de, familjens maktposition förloras och släkten går under. När pjäsen är slut står tronen tom.

Text: Anna Pettersson

vi att det är en bra idé att alla i Sverige har rätt till samma typ av vård och utbildning? Eller tycker vi inte det? Det är intressant med ett sådant systemskifte, precis som med en kung som Lear som säger att han ska stiga av tronen utan att faktiskt göra det. Han vill ha kvar makten men vill att någon annan ska utföra jobbet.

ANNA PETTERSSON MENAR ATT Shakespeare var långt före sin tid med att beskriva den emanciperade kvinnan.

– Kung Lear har uppfostrat sina döttrar som om de vore söner; de är förberedda för att ta över riket och för att kunna hantera stora härer av soldater som är rustade för krig. Men när han blir gammal förväntar han sig att de ska ge honom omsorg och

¹ Båda ligger på Svt Öppet arkiv

kärlek. Han blir förvånad och sårad när de svarar honom som de maktfullkomliga ledare han har uppfostrat dem till. Det är en liknande typ av konflikt som för *Hedda Gabler* och *Fröken Julie* som är fria att agera som de vill tills de befinner sig i en ålder då de förväntas gifta sig och därefter blir hänvisade till en roll som förknippas med huslig omvårdnad och inte samhällsaktivitet.

– När Lear ska dela sitt rike mellan sina döttrar frågar han: ”vem av er tre älskar mest sin far?” Det är knappast troligt att han hade delat upp sitt rike mellan tre söner utifrån svaret på frågan om vem som hade starkast känslor för honom.

JAG HAR TIDIGARE SETT HUR DU HAR arbetat, till exempel när du gjorde *Fröken Julie* ensam på scen. Hur blir det att göra *Kung Lear* med en skådespelerska?

– Skådespelerskan kommer pendla mellan att gestalta rollerna i pjäsen och att vara en berättare. Det kommer att vara mer fokus på skildringen av skådespelerskan som förhåller sig till pjäsen, till rollen, till Shakespeare och dessutom på publikens förväntningar på hur den ska spelas. Det kommer vara nyskriven text där skådespelerskan reflekterar över uppgiften hon utför, hon kanske till och med samtalat med publiken om de möjligheter och motstånd som hon möter och om förbindelser som finns mellan 1600-talet och vår tid.

– Jag ser mycket fram emot att arbeta med Hanna Lekander, som även spelade med i föreställningen *Moder-kärlek* på Strindbergs Intima Teater våren 20. Hon har en stark drivkraft att hela tiden expandera och fördjupa sitt skådespelararbete och har även ett stort intresse för processer och hur omständigheter och förutsättningar påverkar den färdiga föreställningen.

NÄR JAG SÅG DIG SPELA FRÖKEN JULIE minns jag att du plötsligt gav en replik till någon i publiken, för att du inte själv ville ta den i din mun.

– I *Fröken Julie* var nästan all text med, men eftersom uppsättningen av

Anna Pettersson. Foto: Johan Kundig

Kung Lear utgår ifrån den experimentella scenen på Örebro Teater, där vi har äran att presentera den allra första föreställningen, så kommer Shakespeares text varvas med citat från andra författare och en del nyskriven text av mig.

– Min önskan är att få publiken att reflektera över vilken roll du har som teaterbesökare, vilka förväntningar du bär med dig in i salongen. I vår teatertradition är det lätt hänt att vi upprepar och reproducerar de klichéer vi tror oss veta att publiken uppskattar, men konstens roll i ett samhälle blir märklig om det blir vår uppgift i stället för att ifrågasätta, slå sönder och skapa nya klichéer.

– Shakespeare själv var ju modern och nyskapande under sin tid, precis som Strindberg och Ibsen, det är därför pjäserna blivit klassiker. Vår uppgift är att skapa nya tolkningar i deras anda, inte att göra dem omoderna eller museala. Håller du med?

JO, ABSOLUT! JAG VILL INTE SE SAMMA uppsättning gång efter gång. Men tycker du att man måste kunna *Kung Lear* för att förstå eller hänga med?

– Jag tänker att det ska finnas ett program där publiken snabbt kan tillgodogöra sig handlingen i korta drag. Eftersom föreställningens anslag

är mer av en process, en repetition så tänker jag att det inte kommer att vara några komplicerade överenskommelser för publiken att gå in i.

KOMMER DET PRECIS SOM I DIN *Fröken Julie* vara lite film och bilder med i föreställningen?

– Där hade jag med en kameraman på scen och experimenterade mycket med hur filmens berättande kunde interfolieras med skådespelerskans gestaltning. Det kommer att finnas med rörlig bild i *Kung Lear*, men det blir mer som scenografiska bakgrundsbilder. Jag kommer att arbeta mer med ljudbilder i den här uppsättningen.

JAG SÅG I EN INTERVJU MED DIG ATT du och Johan Rabaeus roade er med att diskutera vad man får göra med en klassiker. Det var när ni spelade Strindbergs *Fadren*. Tycker du man kan göra vad som helst med en klassiker?

– Ja, självklart! Om inte konstnärerna i ett demokratiskt välfärdssamhälle upplever att de har frihet att uttrycka sig på det sättet de har behov av – vem ska då göra det? Vad ska vi då ha konsten till? Just nu befinner jag mig på Länsteatern och ska göra den första uppsättningen på deras experimentella scen. Då har jag som regissör full frihet att gå hur långt som helst i ett undersökande av hur man kan närma sig den här texten.

– Hur kan jag få publiken att uppfatta Shakespeares text och situationer på ett sätt de inte trodde de skulle uppfatta den? Det tycker jag är min främsta uppgift och jag ser inte det som en provokation utan jag önskar att det är möjligt att få publiken att uppfatta något som de inte visste fanns.

Intervju: Roland Heiel

***Kung Lear* spelas på Örebro Länsteater
13 mars-10 april. Regi och bearbetning:
Anna Pettersson. På scen: Hanna Lekander.
Scenografi och kostymdesign: Anna
Pettersson. Videoprojektioner, ljus-
och ljuddesign: Gustave Lund.
Mask: Giovanni Indelicato
Kontakt: orebroteater.se
019-689 89 89**